

Ieder mens, ziek of gezond, kerkelijk betrokken of helemaal niet, heeft ten diepste hetzelfde nodig: rust vinden bij God.

De Ziekentroost (2, slot)

Rust vinden bij God

De zieke en stervende mens wordt de woorden van de Schrift in de mond gelegd: als klacht, als belijdenis, als troost, als belofte. Dat is, zo schreef dr. C.A. Tukker in 1976, de actualiteit van de Ziekentroost. De grote vraag hierbij is of die actualiteit er wel is.

Tekst: ds. M. Noorderijk

Wat moeten wij met een geschrift van bijna vierhonderdvijftig jaar oud? Ds. Tukker schreef al over de bezwaren tegen de Ziekentroost, in de inleiding van zijn boekje met een negental preken naar aanleiding van de Ziekentroost. Dat boekje kreeg de veelzeggende titel mee *In het nooit ontdekte spoor*.

Dr. Tukker wijst op wat in de toelichting op het *Dienstboek voor de Nederlandse Hervormde Kerk* (midden jaren vijftig) staat te lezen. 'Ondanks het waardevolle in de Ziekentroost, geschreven door Cornelis van Hille, is deze om zijn geheel verouderd karakter niet opgenomen en is een geheel nieuwe opzet gegeven, die rekening houdt met de vragen in onze tijd rondom gezond- en zieke zijn.'

Kritiek

Dat onze tijd anders is dan de zestiende eeuw, waar-

in de Ziekentroost ontstond, is duidelijk. De levensverwachting was immers laag en de medische wetenschap veel minder ontwikkeld.

Maar is dat ook voldoende reden om te zeggen dat de Ziekentroost geheel verouderd is en met de vragen van de twintigste en eenentwintigste eeuw geen rekening houdt? Ik waag het te betwijfelen. Dit wil echter niet zeggen dat we vandaag de Ziekentroost zonder meer ter hand kunnen nemen, zoals men dat in de zestiende eeuw deed. We hebben de kritiek en de vragen van onze tijd serieus te nemen en zo nodig te verwerken.

Dit geldt als men bijvoorbeeld opmerkt dat in de Ziekentroost de aandacht voor lichamelijke genezing en verlichting van de pijn helemaal buiten beeld is. Ja, dat zelfs verlangen naar de dood en de hemel wordt opgewekt. Dergelijke kritiek vraagt terecht aandacht voor de grote rijkdom en waarde

van het gebed. Dat betreft dan niet alleen gebed om voor eeuwig geborgen te mogen zijn in het volbrachte werk van de Heere Jezus. Daar legt de Ziekentroost vooral eenzijdig de nadruk op. De Heere wil op het gebed echter ook grote dingen doen als het gaat om het tijdelijke leven. Boven bidden en denken kan de Heere genezing schenken. De mogelijkheid van genezing op het gebed mogen we niet uit het oog verliezen.

Vragen van een zieke

De Ziekentroost heeft alleen maar aandacht voor stervensvragen, zo luidt een ander kritiekpunt. Alsof er geen andere zaken zijn die de zieke bezig kunnen houden. Problemen in het gezin, zorg om man of vrouw die achterblijft, enzovoort.

Wie de Ziekentroost zonder luisteren naar de ander inbrengt, doet inderdaad geen recht aan deze vragen. Dat is echter ook het geval wanneer een bezoeker – zonder gebruik van de Ziekentroost – alleen het eigen programma afdraait, waarbij hij denkt te weten waar de zieke mee zit of zou moeten zitten. Een bezoek aan een zieke begint met luisteren. Hierbij kunnen allerlei vragen aan bod komen. Wat is het gevaar echter groot dat het gesprek blijft bij een gesprek over de voortgang van de ziekte en nog mogelijke behandelingen. Dat alles dient een plaats te krijgen en zal mogelijk meespelen in de manier waarop het gesprek over de enige troost in leven en sterven vorm krijgt. Maar boven alles mag het Woord opengaan. Het Evangelie van vrije genade mag klinken.

De Ziekentroost is hiervan ook helemaal doortrokken. Dat is toch waar een zieke, waar iemand die de dood in de ogen kijkt, het meeste baat bij heeft. Voor iemand die gezond is en niet weet hoe onverwachts zijn stervensuur kan aanbreken, is dit niet anders. Het belangrijkste is dat we door de Heilige Geest geleid onze schuld voor God leren kennen en de verzoening in en door Christus ontvangen.

Gedrongen door de liefde van Christus roepen we het ieder mens, ook de zieke, toe: 'Namens Christus smeken wij: laat u met God verzoenen.' Die kern mag, rekening houdend met de vragen van onze tijd rondom gezond- en ziekszijn, niet ontbreken. We mogen deze centrale boodschap niet naar de rand verdringen.

Niet achterhaald

Werkt dat geen vervreemding in de gesecculariseerde maatschappij van de eenentwintigste eeuw? Moeten we de zieke die we ontmoeten, niet respecteren in diens eigen visie en beleving waar hij rust bij vindt? Al deze vragen en genoemde kritiekpunten moeten we serieus nemen. Ze werken door in de manier waarop we in de praktijk de ander tegemoet treden.

Het grondpatroon van de Ziekentroost is hierdoor echter nog niet achterhaald en onbruikbaar gewor-

den. Ieder mens, ziek of gezond, kerkelijk betrokken of helemaal niet, heeft immers ten diepste hetzelfde nodig. Het hart van ieder mens vindt pas rust, troost, wanneer het rust vindt bij God.

Daarom doe ik de oproep om de Ziekentroost door te lezen. Niet alleen als we ziek zijn, maar ook als we gezond zijn. Als er ziekte is, laten we er dan eens een stukje uit voorlezen. Daarvoor moeten we zelf wel thuis zijn in de Ziekentroost. De tekst ervan is zo onbekend dat hier voor velen het eerste probleem ligt. Wanneer je ergens niet in thuis bent, kun je het er ook niet bij pakken als het gepast en gewenst is. Onbekend maakt ongebruikt. Dat is de praktijk bij velen en niet alleen bij gemeentelieden. Predikanten en kerkelijk werkers die ik er de afgelopen tijd naar vroeg, hebben de Ziekentroost wel eens gelezen maar nog nooit gebruikt in het pastoraat. Dat gold ook voor mezelf.

Voorlezen

Voor het schrijven van deze artikelen heb ik zelf de Ziekentroost ter hand genomen. Dat deed ik niet alleen voor persoonlijk gebruik, ik heb er ook voor het eerst uit gelezen bij een pastoraal bezoek. Dat deed ik niet onmiddellijk, maar pas nadat we eerst met elkaar gesproken hadden en er vragen op tafel gekomen waren, ook heel praktische. Het waren vragen over het heen en weer geslingerd worden tussen nog blijven leven en het verlangen om ontbonden te worden en met Christus te zijn.

Wat kunnen we op die diepe vragen antwoorden? Wat kunnen we zeggen tegen een zieke die het niet meer weet, die zelf niet veel meer zeggen kan? Ik voel aan hoe arm mijn eigen woorden zijn. Wat een geluk dat ik met het Woord van God kan en mag komen. Samen lezen we uit de Ziekentroost en verwonderden we ons over het bijbels onderwijs dat we kregen. Wie thuis is in de Ziekentroost, kan en mag zo een gepast stukje voorlezen. Dat wil zeggen: gepast voor die persoon. Of het gepast is, weten we doordat we die ander echt ontmoet hebben en geluisterd hebben.

Als we voorlezen uit de Ziekentroost, lezen we daarmee uit Gods Woord. Daarop is de Ziekentroost immers gegrond, bijbeltekst na bijbeltekst wordt aangehaald.

Zo mag de Ziekentroost vandaag voor een bezoeker van een zieke tot voorbeeld dienen. Daar wees ds. Tukker al op toen hij in zijn boekje schreef: 'De laatste nood van ons mensen vraagt niet naar menselijke woorden, maar naar het Woord van God, ofwel naar woorden die de Heilige Geest leert. Zo is de Ziekentroost ontstaan en zo is dit geschrift actueel.' ■

Ds. M. Noorderijk
is predikant van de
hervormde gemeente
te Zetten-Andelst.